

Maar welke ernstige betekenissen ook onder alle volk en in alle eeuw geheet zij aan de vervloeking door een mensch, toch komt dit van verre zelfs niet in vergelijking met de vervloeking die God, de Heere, nitsprekt.

Bij de vervloeking Gods nu ging het zoo toe, dat eerst vervloekt is de slang, toen de aarde, daarna Kain, en ten slotte de wets-overtreder.

Noch op Adam, noch op Eva daalt de vloek neer, maar wel heet 't tot de slang: „Dewijl gij dit gedaan hebt, zoo zijt gij vervloekt boven al 't vee," en evenzo wordt alleen van de aarde tot Adam gezegd: „Zoo zijt gij aardrijk om uentwil vervloekt, met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens."

Toch is in geen van deze beide gevallen de vervloeking volstrekt. „Vervloekt boven al 't vee," is nog altoos bij vergelijking gesproken. En het „vervloekt" van den aardbodem sluit niet uit, dat de aardbodem, mits de mensch in 't zweet zijns aanschijns gewettig arbeid, hem naast de distelen en doornen, toch ook zijn brood voortbrengt. Iets wat bij een volstrekte vervloeking niet zou kunnen.

Bij Kain vernemen we iets dergelijks. Hier treft de vloek wel voor het eerst den persoon des menschen zelf, maar met de bijvoeging: „Van den aardbodem." Er staat: „En nu zijt gij vervloekt van den aardbodem, die zijn mond open doet, om uws broeders bloed van uw hand te cochen." Ook hier dus een beperking. Een vervloeking, maar alleen in zoover Kain's leven van den aardbodem afhankelijk is.

Zelfs van den vloek van Ebal (1e Deut. 37: 15 v.v.) kan men nog zeggen, dat hij slechts doelt op de overtreding van enkele hoog ernstige geboden, hoewel hier reeds de opomping der enkele geboden wel ter gedeeft uitspitterd te zijn en alles te omvatten.

Geheel volstrekt daarentegen wordt de kracht der vervloeking in de apostolische resumie, als er in Gal. 3: 10 staat: „Zoo als er onder de werken der wet zijn, die zijn onder den vloek, want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in alles wat geschreven is in het boek der wet, om dat te doen."

Scherper, volstrekt kan het niet worden uitgedrukt: Vervloekt is een ieder. Vervloekt is een ieder, die niet al de wet volbrengt. En vervloekt is een ieder die niet al de wet alijd volbrengt, want er staat: die er niet in blijft.

Want al poogde men ook dit te verzakken door de opmerking, dat dit tot Joden Christenen van Joden en van de wet aan Israel werd gezegd, er spreekt dan toch uit deze veelomvattende, deze ontzettende waarheid, dat de vloek zich naar ons toe beweegt, zoolang we niet in alles en altijd des Heeren heilige ordonnantien volbrengen.

Wat is die vervloeking? Wat is onder dien vloek te verstaan?

Dit volgt uit de schepping door het Woord. Uit het: God sprak en het was er.

Een vloek is een woord. Een vervloeking is het uitspreken van een woord dat verderf brengt. En de betekenis van zegen en vloek hangt daarom rechtstreeks samen met het grondfeit van alle creatuurlijk bestaan, hiermee namelijk, dat niets geschapen is uit iets dat reeds bestond buiten God; dat evenmin iets, wat ook, geschapen is door uitvloeiing uit het Wesen Gods; maar dat alles wat is of leeft, zijn oorsprong daaraan dankt, dat God sprak, dat Hij gebod, en dat het er toen stond.

Het Woord, het spreken van het woord, is daarom bij God uitgaande Almachtigheid.

Het is niet een klank, niet een toon, niet een daverend geluid, maar het is kracht met wel gemengd en in wijsheid uitgaande.

Het spreken doet het, het woord schept. Maar dat scheppen, dat spreken, is geen daad die afloopt zoodra het creatuur er is.

Terstond zoo het geschapene in het niet terugzinken, indien het Woord enkel schiep en daarna het geschapene losliet. Om het creatuur te doen worden niet alleen, maar om 't te doen zijn en te doen blijven, en alzoo in stand te houden, moet datzelfde Woord Gods het creatuur blijven houden, vasthouden, in stand houden en doen voortbestaan.

Het is derhalve de volle Almachtigheid Gods, die van het Woord uitgaande, niet een enkel oogenblik, maar steeds en aldoor dit heel der dingen, heel deze wereld, heel deze aarde, en op die aarde u en alle schepsel het aanzijn en het leven geeft en dat leven van u als mensch tot in alle eeuwigheid bestendig.

Als hierin nu is de zegen, en hierin is de vloek. Gaat de Almachtigheid in ten gunste, over u in welbehagen uit, dan brengt 't u heil, dan brengt het u geluk, dan brengt het u in het eind zaligheid. En dat is zegen.

Maar ook, gaat die Almachtigheid van het Woord over u uit in onvrede, in afkeuring, in toorn en verholgenheid, dan keert de Almachtigheid Gods zich tegen u ten verderve, ter ontrenting van uw bestaan, en overstort u eenwijglijk met rampzaligheid. En dat is de vloek.

Wat worstelt hierin nu anders dan de Souvereiniteit, de Majesteit Gods met het van Hem geheel afhankelijk schepsel.

Just omdat ge ontstondt door het Woord, en nooit anders bestaat dan door het Woord, waarvan Gods Almachtigheid uitgaat, kan God u nergens in of buiten zijn schepping op u zelf in veiligheid stellen.

Er is geen plek, geen plaats in hemel of op aarde, noch buiten den hemel en de aarde, waarheen God u kan uitnemen, om u aan uzelf over te laten, en u verder ongemoeid te doen voortleven, onttrokken aan zijn toorn, bevestigd tegen zijn Almachtigheid.

Zijn Almachtigheid werkt aldoor, werkt rusteloos over u, op u in, in u. In uw lot, in uw lijf, in uw innerlijk bestaan. Nu en na uw dood. Er is geen ontkomen aan. Er is geen vluchten. Er is geen uitwijken. Voor niet één oogenblik kan Gods Almachtigheid de inwerking van zijn zegen of zijn vloek op u werkloos stellen. Zijn Almachtigheid werkt altoos.

En om het heilig karakter van zijn Souvereiniteit en hooge Majesteit kan die inwerking nooit neutraal zijn. Het is een Almachtigheid die uitgaat in Goddelijke sympathie of in heilige antipathie. Ze werkt altoos, 't zij als de macht van een vriend u ten goede, of als de macht van een vijand u ten kwade.

En daarom kunt ge nooit anders dan als in de hand van uw Schepper zijn, dat die Almachtigheid zich ten zegen, of wel dat ze zich als een vloek naar u toekent.

En eerst hierdoor ontvangt de gehoorzaamheid, die ge uw God schuldig zijt, de onderwerping aan zijn ordinantie, de dienst dien ge aan uw God schuldig zijt, 't onuitwischbaar zegel. In de onbedeelde schepping zit dit zegel van zelf onuitwischbaar vast. Alle kracht in de natuur volbrengt Gods wil. Ze kan niet anders. Tenzij God zelf ze in het wonder stuit of ombuigt, werkt in de natuur alle kracht naar de wet door God voor haar gesteld.

Evenzo zit dit zegel vast in de wereld der engelen, na de eens gevallen beslissing. Vast als vloek onder de gevallen engelen. Vast als zegen onder de goede engelen. En zoo ook vast ten goede en ten zegen onder de gezaligden in het Vaderhuis.

Bij de engelen en de gezaligden is strijd geweest, maar die strijd heeft uit. Het zegel is onherroepelijk.

Maar voor ons op deze aarde, op onze pelgrims-reize, is dat zegel nog onvast. Het kan ten zegen, het kan ten vloek zijn. En dit nu hangt eenijgzaam aan de vraag, of we God God laten, zijn souvereiniteit eeren, en aan zijn heiligen wil ons onderwerpen en dien doen, of wel dat wij tegen God ingaan, zijn souvereiniteit weerstaan, zijn gebod op zij zetten, en onzen wil doorzetten tegen zijn heiligen wil in.

En al naar gelang dit in ons leven toegaat, komt onmiddellijk de uitwerking. De Almachtigheid kan niet niet werken. Ze kan niet neutraal zijn. Ze moet altoos in sympathie of in antipathie zich naar u toe keeren.

En daarom, gehoorzamen is den zegen inhalen. Ongehoorzaamheid is den vloek naar u toe trekken.

En tusschenstreef is er niet.

Amsterdam, 2 Nov. 1906.

Langzaam afglijden.

Voorzover het Curatorenbesluit om subsidie voor het Gymnasium te Kampen aan te vragen, verdedigd wordt, beroept men zich telkens op het feit, dat onze Kerken voor den school- en medischen hulpdienst der Zending in Indië toch wel subsidie aanvaard hebben. Wat Dr. Elzinga in de *Kamper Kerkbode* bovendien opmerkt, dat de Vrije Universiteit toch ook subsidie aanvroeg, heeft met dit geding niets uitstaande. Vooreerst gaat de Vrije Universiteit niet van de Kerken uit. En ten tweede heeft de Vrije Universiteit geen subsidie aangevraagd, maar alleen vergoeding voor de bouw-kosten. Bij de behandeling van de Wet op het Hooger onderwijs is juist uitdrukkelijk verklaard, dat dit geen subsidie was en de Regeering er niet aan denkt om de bijzondere Hoogescholen evenals de bijzondere gymnasia en lagere scholen te subsidiëren. Deze pijl vloog dus langs het doel heen.

Maar wel blijft de subsidieaanvraag voor Indië over, en we mogen geen oogenblik verheelen, dat het gebruik van deze subsidieaanvraag, thans gemaakt, ons zeer bedenkelijk toetschijnt. Aan onbroederlijke critiek wenschen we ons niet schuldig te maken. Dat het ongeluk wil, dat deze quaestie juist bij het Kamper gymnasium ter sprake kwam, betreuren we zelfs, omdat dit zoo licht tot animositeit aanleiding geeft. Maar dit alles mag ons niet verhoeden, bij een zoo hoogst belangrijke zaak, waarbij een beginsel betrokken is, te waarschuwen, wanneer er o. i. gevaar dreigt. En wie den loop der discussie in de pers volgde, kon kwalijk ontkennen, dat er hier en daar bedenkelijke concessies zijn gedaan.

Daar onze Synodes voor den hulpdienst der Zending in Indië subsidie hebben aangevraagd, is volkomen waar. In dat feit op zichzelf steekt ook geen gevaar, mits als een paal boven water vaststaat, dat dit een exceptie, een uitzondering is voor Indië alleen. Er mag verschil zijn over de gronden, waarom men dit in Indië toeliet, mits we het altoos hier maar over eens zijn, dat deze uitzondering alleen voor Indië geldt en geen precedent mag worden voor de Kerken in ons vaderland. Dan staat het alarmsein op veilig en is er geen gevaar te duchten.

Maar wel loopt men gevaar af te wijken, wanneer de subsidie voor Indië als dekmantel wordt gebruikt om het Curatorenbesluit in zake het kerkelijk gymnasium te Kampen te vergoelijken. Dan glijdt men langzaam van het fundament af. Eerst een exceptie voor Indië. Dan, op grond van die ene exceptie, een nieuwe uitzondering voor de Kerken in ons vaderland. Natuurlijk, men wil er volstrekt geen regel van maken. Aan Rijkssubsidie voor de Kerken zelf denkt men niet. Maar wat onze Kerken in Indië niet absoluut ongeoorloofd hebben geacht, mag toch ook niet „tijdelijk en als uitzondering" ongeoorloofd worden geacht in ons land. Beginselen hangen toch niet af „van een hemelstreek". En als deze nieuwe uitzondering eenmaal burgerrecht heeft gekregen, dan, het spreekt wel vanzelf, zal er straks weer een exceptie gevonden worden. Tijdelijk en als uitzondering met o, zoo goede bedoelingen, maar toch altijd weer een inbreuk op den bestaanden regel. En het eind van het liedekes zal wezen, dat de uitzondering regel wordt en de regel zelf uitzondering. Een langzame verschuiving, maar waarbij het huis ten slotte geheel naast, inplaats van op het eens geleide fundament komt te staan.

Om wat liefs hadden we daarom wel gewenscht, dat het gehele argument van Indië uit het debat ware gebleven. Want juist dat beroep op Indië zal, geheel tegen de bedoeling van hen, die het gebruikten, allicht het gevolg hebben, dat onze Kerken verswaakt worden in hare overtuiging, dat van Rijkssubsidie aan de Kerk geen sprake mag zijn.

De vraag, of onze Kerken, indien het ooit tot afrekening kwam met den Staat, geen wettige pretentie zouden kunnen maken op hetgeen thans aan de Hervormde Kerk alleen wordt uitgekeerd, kan daarbij geheel blijven rusten. Wat Dr. van Lonkhuijzen te Amersfoort verdedigde, dat de Gereformeerde Kerken het goed moesten keuren, dat dit geld voor sociale doeleinden zou besteed worden, drukt zeker niet de communis opinio uit van de Gereformeerde Kerken. Voorzover we een historisch recht hebben op gelden en fondsen, die de Staat vroeger aan de Gereformeerde Kerken toeweest en waarvan de renten alleen aan de Hervormde Kerk worden uitgekeerd, blijven

we onze aanspraak handhaven. Maar van *rijkssubsidie* is bij dit alles geen sprake. Recht en subsidie sluiten elkaar uit.

Over de subsidie alleen gaat het geding. Tegen die subsidieering door den Staat hadden onze vaders geen bezwaar. Integendeel, ze hebben bij de Overheid er telkens op aangedrongen, dat deze voor de predikants-tractementen zorgen zou en de toegestane staatsgelden dankbaar ontvangen. Niet omdat Gods Woord dit zei. Want de Schrift spreekt hiervan met geen enkel woord. Maar omdat men nog altijd leefde onder de hypnose van Constantijn's Christelijken staat. Zoodra Constantijn de Christelijke religie tot religie van Staat verheft, werd het ook regel de ambtsdragers der Kerk uit de staatskas te bezoldigen. Op Constantijn's standpunt volkomen begrijpelijk. Want er is geen sterker macht om de Kerk aan banden te leggen en haar van den Staat afhankelijk te maken dan de Staat de tractementen te laten uitkeeren. Wie bezoldigt, heeft feitelijk de macht in handen.

De droeve historie onze Nederlandsche Kerk heeft genoeg geleerd waartoe dat leidde. Niet eerst in 1816, maar reeds van de dagen der Reformatie af. Er is niets wat onze kerken zoo onvrij heeft gemaakt tegen de Overheid, zoo haar gedwongen heeft telkens weer aan de Overheid concessies te doen als juist die „zilveren koorde." Een Kerk, die finantieel onafhankelijk was van den Staat, zou het nooit hebben gedoogd, dat eeuwen lang de Overheid de Kerken belet heeft zelfs in Generale Synode saam te komen.

Op dit punt wijken we dus geen voetbreed. Want of men al zegt, dat de Roomsche Kerk in ons land toch ook Staatssubsidie ontvangt en deshalve tegenstaande geheel vrij is in haar inwendig bestuur, bewijst niets. Dat alles hangt af van de mannen, die regeeren. En het voorbeeld van Frankrijk leert wel, hoe een ongelooftige regeering, wanneer ze zich maar sterk genoeg voelt, niets ontziet om de Kerk te treffen. Veilig zijt ge alleen, wanneer de Kerk van Christus in geen enkel opzicht van den Staat afhankelijk is en daarom de Staat ook niets over haar te zeggen heeft. En we danken God, dat Hij die vrijheid aan onze Kerken geschonken heeft.

Tegen alles wat er toe leiden kan om die vrijheid ons te ontnemen, gaat daarom ons onverdelijkelijk protest. Voor enkele hulpdiensten van onze Zending mag een uitzondering toegelaten worden, omdat de zending in een Heidschland land een gansch exceptioneel karakter draagt. Want wel is de opmerking van de *Amsterdamsche Kerkbode* volkomen juist, dat niet de zwakke beginsels van Kerken in Indië zelf, maar onze zendingen Kerken deze subsidie hebben aangevraagd, doch in beginsel verandert dit niets. Deze Kerken vragen deze subsidie niet voor zichzelf, maar voor scholen en hospitalen in Indië, die nog niet in staat zijn zichzelf te onderhouden. In een geheel Heidschland land, waar de Kerk optreedt om zending te drijven, heeft ze een heel andere taak en roeping dan in ons Christelijk vaderland. Niet de „hemelstreek" wijzigt hier het beginsel, maar wel de geheel eigenaardige positie, waarin de Kerk hier optreedt. Klaar en duidelijk blijkt dit uit het besluit der Dordtsche Synode. Want waar deze Synode voor ons land als regel gesteld heeft, dat de school niet van de Kerk behoort uit te gaan, maar van de ouders zelf, wordt in Indië juist de school door de Kerk opgericht, omdat hier het eigen initiatief en de draagkracht der ouders nog te zwak is. Maar wie uit deze uitzondering voor Indië zou afleiden, dat de Kerk in ons eigen land dus ook wel Christelijke scholen mag oprichten, zou daarmee lijfrecht in strijd komen met wat de Dordrecht besloten werd.

Ten slotte zij met dankbaarheid vermeld, dat de *Amsterdamsche Kerkbode* het Curatorenbesluit alleen verdedigt als middel om het gymnasium des te gemakkelijker aan een zelfstandige vereeniging te kunnen overdragen, dus als *overgangsmaatregel*, maar er aan toevoegt, dat zulk een maatregel zeker niet zou mogen genomen worden, „wanneer daarmede iets blijvends werd beoogd".

Indien in het Curatorenverslag dit van meet af gezegd was, zou de critiek zeker een ander beloop hebben genomen. Thans gal dit verslag den indruk, alsof men alleen omdat de finantieele toestand er toe drong, om hulp bij den Staat wilde aankloppen.

Uitbreiding van den medischen zendingdienst.

Het gelukkig voorbeeld van Amsterdam, dat in zijn Petronella-Hospitaal zulk een uitnemend monument van Christelijke barmhartigheid bezit, welk allengs ook de andere provincies tot naaijer. In Utrecht en Gelderland, die op zendingengebied broederlijk saamgaan, wordt er ernstig over gedacht een vereeniging op te richten, die voor de medische zending in het aan deze provincien toegewezen district gelden zullen verzamelen.

Iets wat heetgebakere broeders schijnen zelfs nog verder te willen gaan en thans reeds van *uit ons land* te willen vaststellen, hoe de a. s. missionaire arts zal moeten optreden; waar het zendingshospitaal zal gevestigd worden enz.

Dr. Scheurer, wiens advies in dit opzicht zeker goud waard is, heeft zich daarom gehaast aan de Kerkbode der beide betrokken provincien een schrijven te zenden, waarin hij tegen alle overijling waarschuwt en kostelijke wenken geeft, hoe de medische zendingdienst het beste kan worden geïnstutueerd.

Een ieder die belangstelt in den arbeid der Zending, zal hebben opgemerkt, hoe van alle

zijden, en niet het minst van het zendingsterrein zelf, wordt aangedrongen om door de Medische Zending het werk van den Dienaar des Woords te steunen.

Een ieder die met het zendingswerk in directe aanraking is gebracht, weet, dat de Med. Zending een krachtig middel is om den Inlander op een praktische wijze het christendom te doen gevoelen.

Veel is er in den laatste tijd over de Med. Zending geschreven. Veel is er voor bijeengebracht, en bereidwillig blijven de gaven vloeien, en wordt toenemende belangstelling in dat werk waargenomen. Wel hebben wij nog niet lang geleden een stem vernomen, om toch op te houden met al dat geven voor de zending; want „... zoo klomk dit waarschuwend woord, „wij hebben voor de zending reeds genoeg gedaan". Wij willen echter dezen raadgever, vanwege zijn kortzichtigheid, eerder beklagen dan gehoorzamen. Het gebod des Heeren is voor ons van meerdere kracht.

Verblifd is het dan ook te zien, hoe Utrecht en Gelderland zich opmaken om wel dra een missionairarts naar Java te zenden. Men heeft gevoeld, dat, waar de Kerken Dienaren des Woords uitzenden, er nog meer moet gedaan worden om die uitzending inderdaad vruchtbaar te doen zijn.

De door God zelve aangewezen hulpmiddelen moeten aangewend worden, en niet ongebruikt terzijde worden gesteld.

De Med. Zending is nu zulk een hulpmiddel en wij kunnen God niet genoeg danken, dat Hij ons dezen hulpmiddel wilde schenken. Dus niet een last, maar een groote gunst onzes Gods is het, Hem ook in den arbeid der Med. Zending te mogen dienen. Waar wij nu dien arbeid der Med. Zending als een werk des Heeren beschouwen, daar hebben wij, bij het aanvaarden van dat werk, met ernst onze taak op te vatten en mag alleen heilige ijver ons drijven. God ook in dien hulpmiddel te verheerlijken.

Alle begin is moeilijk, en ook in deze zaak zijn er moeilijkheden, welke overwonnen moeten worden. Moelijkheden, die men niet mag onder schatten; maar ook niet als onoverkomelijk mag beschouwen.

Voor de toekomst is het van veel beteekenis, hoe in den beginne de zaak is aangepakt. Als een algemeene en veilige regel mag wel worden aangenomen, dat een klein en eenvoudig begin in te vele zorgen en kunnen beter, ook voor de toekomst, ons beginsel zilverder bewaren. Uitgaande van deze gedachte, ligt het op den weg der Kerken van Utrecht en Gelderland om thans in de Med. Zending, op verschillende dingen te letten; en wij mogen aannemen dat zulks ook gedaan wordt. Dit neemt echter niet weg, dat ik meende de vrijheid te mogen hebben over eenige punten mijne gedachten uit te spreken.

De Medische Zending zal dan eerstdaags door de Kerken van Utrecht en Gelderland worden ter hand genomen.

Dit vaststellende, spreekt het als vanzelf dat nu ook de kerken *gemeenlijk* daaraan deelnemen. Van het grootste gewicht is het dus, dat, zoo spoedig mogelijk, de Medische Zending op de verschillende kerkelijke vergaderingen worde behandeld. Er kunnen dan b.v. b. eenige personen gekozen worden, met een bepaalde opdracht om n.l. de gemeenten tot dien arbeid op te wekken en gelden te verzamelen, welke daarna aan de zending kerk kunnen worden afgedragen. Tegelijk met deze kerkelijke actie, kan ook voor het persoonlijk initiatief een weg worden opeengesteld. Comité's kunnen worden gevormd. Zusters der gemeente kunnen aan het werk worden gezet. Onze jonge dochters kunnen een zeer behulpzame hand bieden, en zelfs onze kinderen kunnen in diesen arbeid met zegen werkzaam zijn.

Bemoedigend is het dan ook te vernemen, dat zich reeds te Zeist zulk een Zending comité heeft gevormd, en dat op 31 Oct. a.s. een Vereeniging zal worden gesticht, die zich ten doel stelt, aan Utrecht de noodige mid-delen te verschaffen, om een Medische dienst op haar terrein in te richten en te onderhouden.

Zeer goed is het gezien, dat zich deze op te richten vereeniging in hare werkzaamheden alleen mag bepalen tot het verzamelen van gelden.

Wordt op deze wijze de noodige moe bijeengebracht, dat kunnen de kerken overgaan om een missionairarts uit te zenden. Zoodra die arbeider op het Zendingsterrein is aangekomen, vergaane men hem een paar maanden in het Petronella-Hospitaal te Jorja te mogen arbeiden. Hij kan zich dan op de hoogte stellen met de wijze van werken, en tegelijkertijd vele ervaringen opdoen, die hij later op zijn eigen terrein zoo zeer noodig heeft. Zoodra dit geschied is, beginne men pas, in overleg met dien Missionair arts, te spreken over de oprichting van een Hospitaal enz.

Met hem kan de plaats van vestiging en de inrichting van den Medischen dienst worden behandeld en de begroting worden opgemaakt. Hij is immers de man, die het beste advies kan geven en de kerken het beste kan inlichten.

In overleg met den Dienaar des Woords ter plaatse en met de Algemeene vergadering van arbeiders op Java, kan de Broeder de kerken voorzien van al de gegevens die noodig zijn om de inrichting van de Medische Zending, het voor-deel en doelmatigst te doen geschieden.

Op deze wijze wordt er een samenwerking verkregen, die onmisbaar is voor den goeden gang van zaken. Op deze wijze wordt het ver-touwen versterkt tusschen degenen die gezonden worden en die zenden. Op deze wijze zal er een eendheid ontstaan, die ons voor elkander leert bidden, met elkander leert strijden, om tenslotte om Christus wel elkanders dienaren te zijn. Daarom, gemeente des Heeren, met ijver aan den arbeid, opdat weldra op uw terrein een krachtige Medische Zending verrijze, en God geve, dat het niet lang meer dure, of naast iederen Dienaar des Woords op Java en Soemba sta een missionair arts als mede-arbeider in den Wijngaard des Heeren.

Wat Dr. Scheurer hier zegt is zoo klaar en duidelijk, dat zeker niemand hiertegen bezwaar inbrengen kan. Iedere missionaire arts, door welke provincie ook uit te zenden, zal wel moeten beginnen met een tijd-lang in het Petronella-hospitaal zich voor te bereiden voor zijn taak. Waar we in het Petronella-hospitaal zulk een uitstekende organisatie bezitten, die door de ervaring van jaren geleerd, de beste oefenschool zijn kan, zou het niet alleen ondankebaar maar dwaas zijn, van deze kostelijke gelegenheid om zich praktisch te bekwaamen, geen gebruik te maken. En eveneens spreekt het wel vanzelf, dat eerst op het terrein zelf en in overleg met de missionaire dienaren in Indië kan bepaald worden, waar

het Hospitaal eventueel zal gesticht worden. Vooral op het gebied der medische zending zijn de Kerken in ons vaderland uitermate geheel ongeschikt om zelfstandige beslissingen te nemen. Wat weten onze Kerkeraden en predikanten af van den toestand in Indië en van de eigenaardige eischen van klimaat, bodem enz. die aan een Hospitaal moeten gesteld worden? De weg, door Dr. Scheurer aangewezen, lijkt ons daarom de enig goede. Laat men eerst zorgen, dat het geld er komt. Dan een zendingarts uitzenden, die in Djogja zich op de hoogte stelt van de wijze van werken aan het Petronella-hospitaal gevolgd. Om eerst daarna, door hem voorgelicht, de plaats te bepalen waar het nieuwe hospitaal verrijzen zal.

Genadeverbond en zelfonderzoek.

II.

Niet dankbaar genoeg kan ons Gereformeerde volk zijn, dat de leer van het Genadeverbond in onze dagen weer zooveel dieper is ingedacht en zooveel rijker tot de kennis der gemeente is gebracht.

Want al moet hier scherp onderscheid worden gemaakt tusschen de klare, heldere kennis van het Genadeverbond en de rijke geestelijke realiteit, die in dat Genadeverbond schuilt; al kan de uitemendste uitzetting van dit kostelijke leerstuk niets af of toe doen aan de weldaden, die uit dat Verbond aan de ziel van Gods kind toevoelen; toch staat het aan de andere zijde even zeer vast, dat deze kennis daarvan geen overvloedige zaak is, die buiten ons geloofsleven omgaat of zonder schade voor ons geestelijk leven wel gemist kan worden. Reeds de eerbied voor God, die deze kennis in zijn Woord ons openbaarde, opdat „wij weten zouden de dingen die ons door God geschonken zijn", dwingt ons om deze kennis zeer hoog te schatten. Maar niet minder onze eigen nood. Want wat baat het me, of de rijkste erfenis mij geschonken is, wanneer ik, doodarm, daarvan geen kennis ontvang heb? Zeker, ik ben dan schatrijk, al mijn schulden zijn dan betaald, niet één is er dan die mij die schatten ontnemen kan, maar zoolang ik voor mijn eigen gevoel in de klem der bittere armoede zit, heb ik aan al die schatten voor mij zelf toch niets.

Aan het dieper ingeleid worden in die kennis van het Genadeverbond hangt daarom zooveel voor de gemeente, voor elk kind Gods in het bijzonder. Want dat Genadeverbond is niet maar één edelsteentje uit het kostbaar snoer van Gods genade-gaven; is niet maar één pijler uit het gebouw van Gods gunstbewijzen, maar het Genadeverbond omvat alles wat God doet om de zaligheid van zijn volk uit te werken. Achter dat Genadeverbond, of wilt ge nog liever daarvoor, ligt weer het fundament van Gods Raadsbesluit, zijn eeuwige verkiezing. Maar als ge dat fundament, dat in de eeuwige verborgen ligt, een oogenblik er buiten rekt, dan hebt ge aan dat Genadeverbond alles te danken. Te danken de prediking van het Evangelie en de Sacramenten, die de teekenen en zegelen van het verbond" zijn; te danken uw Middelaar die „de Barmhertigheid van een zooveel beter verbond" geworden is; te danken de Kerk, die het instituut is waarin dat Genadeverbond in zichtbare gestalte optreedt; te danken de wedergeboorte en de bekeering, de roeping en het geloof, de rechtvaardigmaking en verheerlijking, die alle als „weldaden des Verbonds" ons geschonken worden en alleen uit dat Genadeverbond ons toevoelen. Neem de prediking van het Genadeverbond weg en ge kunt elk dezer stukken wel los op zich zelf behouden, maar de heetlijke eenheid tusschen dit alles gaat te loor en de rechte harmonie wordt verbroken.

Geen beschuldiging is dan ook onjuister, dan dat deze leer van het Genadeverbond eerst in later dagen door het geslacht der epigonon zoo zijn uitgedacht. Wel heeft een tijdlang de legende opgedaan, door min goede kenners der historie aan de markt gebracht, dat de verbondsléer door Coccejus en de zijnen zoo zijn uitgedacht, en kwam ze daarom zelfs in min of meer verachte reuke te staan, maar een betere bestudeering van de groote theologen uit het tijdvak der Reformatie heeft reeds lang over die dwaze voorstelling den staf gebroken. Zwijngli en Calvijn, Bullinger en Hyperius, Ursinus en Olevianus, Junius en Gomarus, om slechts enkele namen te noemen, hebben de verbondsgedachte reeds rijp en heerlijk ontwikkeld lang voor Coccejus en zijn school opstond. Onze kostelijke liturgische geschriften, vooral het doop- en avondmaalformulier, gaan geheel van de verbondsbeschouwing uit. En men behoeft de uitemendste voorrede van onze Statenvertalers voor het Nieuwe Testament slechts na te lezen om te zien, hoe lang vóór dat Coccejus één voet op onze erve had gezet, dit leerstuk reeds geheel doorgedacht en rijk ontwikkeld was. Coccejus is niet de geestelijke vader van de verbondsléer, maar juist de man die in deze verbondsléer het eerst een gansch verkeerd element heeft ingebracht, doordat hij de eenheid van Oud- en Nieuw-Testament verbrak, en zoo niet weinig er toe heeft bijgedragen om de verbondsléer bij de ernstiger geloovigen in discredit te brengen.

Met Coccejus begint dan ook niet de rijke ontwikkeling der verbondsléer, maar juist haar deformatie, haar ontarding, die ten slotte tot een geheel ontbinding heeft geleid. Niet alsof Coccejus hier de enige schuldige zou zijn. De schuld ligt minstens even sterk bij onze vaders zelf, die, door wel niet in theorie, maar in de praktijk de volkskerk te aanvaarden, de rijke en heerlijke verbondsgedachte tot een leugen hebben gemaakt. Want natuurlijk, die verbondsgedachte, zoals de Reformatoren die ont-

wikkeld school in uitdrukking niet passe in de Ke „kerstenen meer won dat de F zich verd van Chri „vergaderi de verboi verbonsp der sacra heid. Een formuliere vastelijke genadever Jezus in z en als H gaf het Zi eet, dat i gegeven v maal noot spoor van wordt, ma evenzo e na den d onze kinde Zoon Jezus geven en lidmaten alzo tot 2 en toch he van deze deloosheid waarheid.

Dat id zielen, die maakten. als Lodens maal te be ten te Utre houtje ging zet' niet h dien Voeti werd, mo conscientie gedacht. D geven; de Voetius en de laksheid de laksheid toch niet l Vadersen, o geleerd had ratisme uit lijdenis van ontzield, v roofd. Het onze Kerk belijdt, wer verbondshei Genadeverbod God bood aant en verzo ment aan l weldaden pe af van ons gaande op kwam men ding van he deverbond; met zijn sa steld voor te lid der ge minste weze naast stond bond, dat G achtige gelo diepten van school. Toen verbond al l uitwendig G menten had minste belan Christen en echte kind. viel op dat buiten Kerk soonlyk tuss tot stand le uitwendige e een gemengd op in deugd- bekeeringijv meest tegen die uitwendig sacramenten achtige kinde zelschappen van elkaars zochten en z tendom van i gestaltelijke t Over die l daarom niet. V weet, dat d van de heerli vadersen niet gansch oppe bondsopvatf bondsopvatf terwyl in de geindheid to kreeg en het werd, het j juist in deze waard is gebi ziekteijken v kant, die in e eenzijdigheid vadersen op „oude vromer zichzelf wel e land en volke „overblijfsel t de dagen va diamant heeft het schitteren dan het blink zeer weinig mogen, wann den diamant niet weet te alligie is ver Maar al v en de teedere gen bewaard niet weg, dat